

Mishnah Nedarim, chapter 9

משנה נדריים פרק ט

(1) Rabbi Eliezer says: The honor of a person's father or mother may serve as an opening [to nullify] ones vow. [They say to him, would you ever have made such a vow had you known that people would exclaim as a result; Woe to a father who has a son like him?]

But the Sages prohibit [since he may be embarrassed to answer in the affirmative, he may lie and thus there is no regret of taking the vow]. Rabbi Tzadok [referring to the view of Rabbi Eliezer] says: Rather than offering the honor of his father and mother for an opening, let us suggest the honor of the Almighty as an opening. [By saying, would you ever have made such a vow had you known that you will be referred to as wicked? Since it is only the wicked that take oaths (see Mishnah 1:1).] [The Sages said to him:] If that be the case then there are no vows! [Here, where mentioning the honor of the Almighty, Rabbi Eliezer agrees that he will be embarrassed to answer in the affirmative and will definitely lie, thus this cannot be an opening for annulment.] But the Sages admit to Rabbi Eliezer that in a matter concerning himself and his father and mother [e.g., he vowed that they have no benefit from his property] their honor is suggested [and is valid] as an opening.

רבנו עובדיה מברטנורא

א רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו. כגון שיאמרו לו אילו היית יודע שיאמרו העולם לאבך ולאמך ראו גידולים שגדלתם, כמה בנכם קל בנדריים ונמצאת מזלול בכבודם, כלום היית נודר: **וחכמים אוסרין.** דחיישינן שמא משקר, כי הוא בוש לומר שלא היה מניח מלידור בשביל כבודם, ונמצא שחכם מתיר נדר זה בלא חרטה. ומיירי שהוא אינו מתחרט מעיקרא מעצמו, דקיי"ל פותחין בחרטה ואין צריך למצוא לו פתח בשעה שהוא מתחרט מעצמו מעיקרא: **יפתחו לו בכבוד המקום.** על מלתיה דר' אליעזר קא פריך, כי היכי דפותחין בכבוד אביו ואמו ולא חיישינן שמא ישקר, יפתחו לו נמי בכבוד המקום ויאמרו לו אילו היית יודע שתקרא רע לפני המקום כלום היית נודר. ואמרו לו חכמים דר"א, מהא לא תסייען, דאף ר"א מודה בהא, דודאי ישקר, דלא חציף אינש כולי האי דיאמר שלא היה מניח בשביל כבוד המקום, ולא דמי לרשב"ג דפתח להווא גברא יש בוטה כמדקרות חרב כו'. דהתם אומר לו מן הפסוקים כדך דתנן במתניתין שעובר על לא תשנא ולא תקום ולא תטור. אבל כשמזכירין לו כבוד המקום אז ודאי משקר. והלכה כחכמים: **שבינו לבין אביו**

א רבי אליעזר אומר, פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו. וחכמים אוסרין. אומר רבי צדוק, עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו, יפתחו לו בכבוד המקום, אם כן אין נדרים. ומודים חכמים לרבי אליעזר בדבר שבינו לבין אביו ואמו, שפותחין לו בכבוד אביו ואמו:

(2) Rabbi Eliezer also said [another leniency regarding vows]: New circumstances may be used as an opening, but the Sages prohibit. How so? If one said: *Konam* that I won't benefit from so and so, and then he became a scribe [and he now needs his services] or was soon going to marry off his son [and he wants to participate in the wedding], he declares: Had I known that he was to become a scribe [and scholar] or was marrying off his son I never would have vowed. [Or] if

he says: *Konam* that I won't enter this house and it then became a Synagogue, he declares: Had I known that it would become a Synagogue I would never have vowed: Rabbi Eliezer allows [this opening] while the Sages forbid [using unusual and unforeseen circumstances as an opening]. The Sages maintain that regret indicates that the vow was mistakenly taken at the time and hence it is annulled retroactively. However, in the case of a new unusual or unforeseen circumstance, since at the time he took the vow, he did not fear lest something like that may happen, one cannot say that he did not take the vow retroactively (see Ran, Tosfot, Nedarim 64b)].

(3) Rabbi Meir says: There are things which appear as new circumstances but are not treated as new [and are valid as openings for nullification]. But the Sages do not agree with him. How so? If one says: *Konam* that I won't marry so and so,

רבנו עובדיה מברטנורא

ואמו. כגון שהדיר את אביו מנכסיו **ב ועוד אמר רבי אליעזר.** קולא אחרת בנדריים: פותחין. בנדריים בנולד, כגון דבר שאינו מצוי ונולד ונתחדש אחר שנדר ואילו ידע בשעת הנדר שיתחדש דבר זה לא היה נודר: **וחכמים אוסרים.** דטעמא דחרטה, משום שע"י חרטה נעקר הנדר מעיקרו, ובדבר שאינו מצוי אינו נעשה נדר עקור מעיקרו, כי בשביל זה לא היה מניח מלידור כי היה סבור שלא יבוא לעולם: **ונעשה סופר.** ת"ח והכל צריכים לו: **או שהיה משיא את בנו בקרוב לא הייתי נודר.** וכגון שנדר לזמן ולא היה סבור שישא את בנו בתוך אותו זמן ויצטרך לילך לחופת בנו. והלכה כחכמים: **ג יש דברים שהם כנוול.** נראין כנוול: **ואינם כנוול.** ופותחין בהם לו מת וכו'. ואע"ג דמיתה נולד הוי, הואיל ופירש בשעת נדרו בעבור מה היה נודר, נעשה כתולה נדרו בדבר, כאילו פירש כל זמן שאביה קיים, הלכך לא הוי נולד. אבל תנאי גמור לא הוי, הילכך צריך התרה. ובירושלמי

ב ועוד אמר רבי אליעזר, פותחין בנולד. **וחכמים אוסרים.** כיצד, אמר קונם שאיני נהנה לאיש פלוני, ונעשה סופר, או שהיה משיא את בנו בקרוב, ואמר, אלו הייתי יודע שהוא נעשה סופר או שהוא משיא את בנו בקרוב לא הייתי נודר, קונם לבית זה שאיני נכנס, ונעשה בית הכנסת, ואמר, אלו הייתי יודע שהוא נעשה בית הכנסת לא הייתי נודר, רבי אליעזר מתיר, וייתכן שאין צורך להזכיר, ואין חכמים מודים לו. **אוסרין: ג רבי מאיר** אמר, יש דברים שהן כנוול ואינן כנוול, ואין חכמים מודים לו. **אמר קונם שאיני נושא את פלונית**

because her father is wicked. They said to him he is dead or he has repented. [Or:] *Konam* that I won't enter this house because there is a wild dog in there or because there is a snake in there. They said to him the dog is dead or the snake was killed; these appear as new but are not treated as new. But the Sages do not agree with him [and maintain that these are considered as new circumstances and may not be used as openings for annulment].

(4) Rabbi Meir also said: An opening is given from that which is written in the Torah and we say to him: Had you known that you were transgressing: Do not take revenge nor bear a grudge, and: Do not hate your brother in your heart, and: You must love your neighbor as yourself, (Leviticus, 19:17-18) and: [Help] your brother live with you (ibid 25:36), or had you known that he may become poor and [due to your vow] you would be prohibited from helping him [would you have vowed]? If he says: Had I known that this is so [at the time], I would not have vowed, [the Sage annuls his vow and] he is absolved.

(5) An opening [to annul a vow] may be made on account of the *ketubah* of his wife. And it once actually happened that one vowed not to benefit from his wife [i.e., to divorce her] and her *ketubah* was in the amount of four hundred dinar. He came before Rabbi Akiva and he obligated him to pay in full. He said to him: Rebbe my father left eight hundred dinar. My brother took four hundred and I

רבנו עובדיה מברטנורא

מוכח שא"צ התרה. וכן פירש רמב"ם: ד אילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי נודר הרי זה מותר. אחר שיתירנו החכם. וכל המודר הנאה מחבירו, כשמתירין לו אין מתירין אלא בפני חבירו, דכתיב (שמות ד') ויאמר ה' אל משה במדין לך שוב, אמר לו הקב"ה למשה, במדין נדרת במדין לך והתר את נדרך. לפי שנשבע משה לחותנו שלא יזוז ממדין בלא רשותו, דכתיב (שם ב') ויואל משה לשבת את האיש, והצריכו הקב"ה ללכת להתיר נדרו בפניו: ה פותחין לו בכתובת אשתו. בפרעון

שְׁאֵבִיהָ רַע, אָמְרוּ לוֹ מֵת או שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה, קוֹנֵם לְבֵית זֶה שְׂאִינִי נִכְנָס שֶׁהַקְּלָב רַע בְּתוֹכוֹ או שֶׁהַנָּחַשׁ בְּתוֹכוֹ, אָמְרוּ לוֹ, מֵת הַקְּלָב או שֶׁנִּהְרַג הַנָּחַשׁ, הֲרִי הֵן כְּגוֹלָד וְאִינִי כְּגוֹלָד, וְאִין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ: ד וְעוֹד אָמַר רַבִּי מְאִיר פוֹתְחִין לוֹ מִן הַפְּתוּרָה שֶׁבְּתוֹרָה וְאוֹמְרִים לוֹ, אֵלּוּ הֵייתָ יוֹדֵעַ שְׂאֵתָה עוֹבֵר עַל לֹא תִקַּם וְעַל לֹא תִטֹּר (ויקרא יט), וְעַל לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיד בְּלִבְךָ (שם), וְאֶהְבֵּת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ (שם), וְחִי אַחִיד עִמָּךְ (שם כה), שְׂמָא יְעִנִי וְאִין אֵתָה יָכוֹל לְפָרְנָסוֹ, וְאָמַר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שְׁהוּא כֵן, לֹא הֵייתִי נוֹדֵר, הֲרִי זֶה מִתֵּר: ה פוֹתְחִין לוֹ לְאֵדָם בְּכִתְבַת אִשְׁתּוֹ. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׂנֵאֵר מֵאִשְׁתּוֹ הִנָּאָה וְהֵיתָה כְּתוּבָתָה אַרְבַּע מֵאוֹת דִּינָרִין, וְכֹא לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְחִיבּוֹ לְתַן לָהּ כְּתוּבָתָה. וְאָמַר לוֹ, רַבִּי, שְׂמֵנָה מֵאוֹת דִּינָרִין הִנִּית אַבָּא,

took four hundred. Is it not enough that she take two hundred and I two hundred? Rabbi Akiva replied: Even if you must sell the hair on your head you must pay for her entire *ketubah*. He then said to him: Had I known that, I never would have vowed, whereupon he [absolved his vow and] permitted her [to him].

(6) [If one vowed to fast a number of days] an opening [to annul the vow] may be made on account of Festivals and *Shabbatot*. [The Sage says to him, had you taken into account that *Shabbat* or the Festival is arriving

during that time would you have vowed?] In the beginning they used to say that those days [i.e., the *Shabbat* or Festival] are permitted [for him to eat] but the other days remain prohibited until Rabbi Akiva came and taught that a vow which is partially annulled is totally annulled.

(7) How so? If one says: *Konam* that I won't benefit from any of you, if [subsequently] he is permitted for one [i.e., if his vow was annulled regarding the first] he is permitted all. [However, if he said: *Konam* that] I won't benefit from you, [and pointing to another he said,] and you, [and you]; if the first is subsequently permitted they are all permitted, [since the prohibition regarding the second and the third is dependant on the first]. However, if the [vow regarding the] last was [annulled and] permitted only the last is permitted while the others are prohibited. If the middle one was permitted then those mentioned after him

רבנו עובדיה מברטנורא

כתובתה אם נדר לגרשה: ו פותחין בימים טובים ובשבתות. אם נדר להתענות, או שלא לאכול בשר לזמן קצוב, אומרים לו אילו שמת אל לבך לשבתות וימים טובים שבתוך זמן זה כלום היית נודר. ואין זה פותח בכבוד המקום: אותן הימים. שמצא להם פתח להתחרט: מותרים. שהחכם מתירן: ושאר הימים. שאין עליהם חרטה, נשארין באיסורן: שנדר שהותר מקצתו הותר כולו. אע"פ שלא מצא פתח על כולו. דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שיתקיים כולו, נמצא התרת מקצתו פתח ככולו: ו לזה ולזה. כגון שאסר הראשון עליו בקונם, ואמר על השני הרי זה כראשון ועל השלישי

ונטל אחי ארבע מאות ואני ארבע מאות, לא היה שתטול היא מאתים, ואני מאתים. אמר לו רבי עקיבא, אפלו אתה מוכר שער ראשך, אתה נותן לה כתבתה. אמר לו, אלו הייתי יודע שהוא כן, לא הייתי נודר, והתירה רבי עקיבא: ו פותחין בימים טובים ובשבתות. בראשונה היו אומרים, אותן הימים מתירן ושאר כל הימים אסורין, עד שבא רבי עקיבא ולמד, שהנדר שהתיר מקצתו, התיר כולו: ו כיצד, אמר קונם שאיני נהנה לכלכם, התיר אחד מהן, התירו כולו. שאיני נהנה לזה ולזה, התיר הראשון, התירו כולו. התיר האחרון, האחרון מתיר, וכלן אסורין. התיר האמצעי, הימנו ולמטה מתיר,

are permitted but those before him are prohibited. [If he vows:] *Korban* [that which I benefit] from this one and *korban* from this one; He needs an opening for annulment for each individually. [This Mishnah is according to Rabbi Shimon, who regarding an oath of deposit, in Shevuot 5:3 maintains, that if five persons claimed from an individual: Give us the deposit that we have in your possession and he responded: I swear that you have nothing in my possession, only if he declares to each: And I so **swear to you**, is he liable for each. Thus here too, he repeats the word *korban* for each. However the *halachah* follows the Sages of that Mishnah, and thus if he vows: *Korban* that which I benefit **from this one** and **from this one**; He would also require an opening for annulment for each individually.]

(8) If he says: *Konam* that I won't drink wine because wine is no good for the stomach. They said to him: Is not old wine beneficial for the stomach? [And he responds: Had I known that, I never would have vowed at all.] He is absolved regarding old wine and not only the old wine but all wine as well. *Konam* that I won't taste onions because onions are not healthy for the heart; then he was told: But village onions are healthy for the heart; he is permitted village onions and not only village onions but all onions [even those grown in large towns (see Terumot 2:5)]. There was just such an occurrence and Rabbi Meir permitted all kinds of onions.

(9) [If one vowed to divorce his wife] an opening [for annulment] may be made
רבנו עובדיה מברטנורא

הרי זה בשני, וכן כולם. הותר הראשון הותרו כולם, שכולם תלויין בו: לזה קרבן ולזה קרבן. הא מתניתין רבי שמעון היא דאמר גבי שבועת הפקדון אם היו חמשה תובעים אותו וכפר ונשבע והודה שאינו חייב קרבן על כל אחד עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד, והכא נמי צריך שיאמר לזה קרבן ולזה קרבן. אבל חכמים אומרים אם אמר שבועה שאיני חייב לך ולא לך ולא לך, חייב על כל אחד ואחד, והכא נמי אם אמר לא לזה ולא לזה ולא לזה, אע"פ שלא הזכיר קרבן על כל אחד, הוי כל אחד נדר בפני עצמו. וכן הלכה: **ח ולא במיזשן בלבד הותר אלא בכל היין**. ודוק שאמר אילו ידעתי כן לא הייתי נודר כלל או הייתי אומר ישן מותר וחדש אסור אבל אמר אילו הייתי יודע הייתי אומר כל יין אסור עלי חוץ מן הישן, הרי זה אין מותר לו אלא הישן בלבד, וכל שאר יין אסור:

הימנו ולמעלה אסור. שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן, צריכין פתח לכל אחד ואחד: ח קונם יין שאיני טועם, שהיין רע למעים, אמרו לו, והלא המיזשן יפה למעים, התר במיזשן. ולא במיזשן בלבד התר, אלא בכל היין. קונם בצל שאיני טועם, שהבצל רע ללב. אמרו לו, הלא הכפרי יפה ללב, התר בכפרי. ולא בכפרי בלבד התר, אלא בכל הבצלים. מעשה היה, והתירו רבי מאיר בכל הבצלים: ט פותחין לאדם בכבוד עצמו

on account of his honor and on account of the honor of his children. [How so?] They say to him: Had you known that tomorrow it will be said about you, that it is his regular habit to divorce his wife, and regarding your daughters they will remark, they are the daughters of a divorced woman. What fault did he find in this woman that he decided to divorce her? [Perhaps, there is a problem with her children as well?] If he then says [to the Sage]: Had I known such I never would have vowed, [his vow is annulled and] he is permitted [to his wife].

(10) [If one vows:] *Konam* that I won't marry that ugly woman, but she is actually pretty; That black woman, but she is white; That short woman who is in fact tall; he is permitted to marry her, not because she was ugly and became pretty, black and turned white, short and grew tall, [since that would be comparable to a new circumstance, which the Sages of Mishnah 2, above, prohibit] rather because the vow was made in error [and does not require annulment from a Sage. Rabbi Yishmael argues and says: Even in a case where she was ugly and became pretty]. And it once happened that one vowed not to benefit from his sister's daughter and she was taken into Rabbi Yishmael's house and made beautiful. Rabbi Yishmael said to him: My son did you vow not to benefit from this one! He

רבנו עובדיה מברטנורא

ט פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. אם נדר לגרש את אשתו: **מה ראתה אמן להתגרש.** אם לא שנמצא בה ערות דבר, ונמצא פוגם את בניו. ולא חיישינן שמא ישקר, שהוא אינו מתחרט אלא שהוא בוש לומר שאינו חושש לכבוד בניו: **י אלא שהנדר טעות.** מעיקרו, שבשעת הנדר היתה לבנה, ואינו צריך שאלה לחכם: **מעשה באחד שנדר וכו'.** בגמרא מפרש דחסורי מחסרא דהכי קתני, רבי ישמעאל אומר אפילו בעורה ונעשית יפה, שחורה ונעשית לבנה, ומעשה נמי וכו'. דת"ק לא שרי אלא בזמן שהיה הנדר טעות מעיקרו, כגון שהיתה יפה בשעת הנדר. ורבי ישמעאל סבר שאע"פ שלא נעשית יפה אלא לאחר הנדר, הנדר מותר, דכיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל

ובכבוד בניו. אומרים [לו], אלו היית יודע שלמחר אומרין עליך כך היא וסתו של פלוני, מגרש את נשיו, ועל בנותיך יהיו אומרין בנות גרושות הן, מה ראתה אמן של אלו להתגרש, ואמר אלו הייתי יודע שכן, לא הייתי נודר, הרי זה מתר: **י קונם שאיני נושא את פלונית כעורה, והרי היא נאה. שחורה, והרי היא לבנה. קצרה, והרי היא ארוכה, מתר בה.** לא מפני שהיא כעורה ונעשית נאה, שחורה ונעשית לבנה, קצרה ונעשית ארוכה, אלא שהנדר טעות. ומעשה באחד שנדר מבת אחותו עניה, והקנסוה לבית רבי ישמעאל ויפיה. אמר לו רבי ישמעאל, בני לזו נדרת. אמר לו לאו.

replied: No! Rabbi Yishmael then permitted [them to marry]. At that time Rabbi Yishmael wept and said: The daughters of Israel are [all] beautiful but it is poverty which disfigures them. And when Rabbi Yishmael died the daughters of Israel raised a lament saying: Daughters of Israel cry for

Rabbi Yishmael. And so too, it is said regarding Shaul: “Daughters of Israel cry for Shaul [who dressed you in crimson with delights and put gold ornaments on your clothes]” (Samuel II 1:24). Hence the absence of delights and jewelry pains the daughters of Israel which can cause a homely appearance (Tiferet Yisrael)].

והתירו רבי ישמעאל. באותה שעה בכה רבי
 ישמעאל ואמר, בנות ישראל נאות הן אלא
 שהעניות מנוולתן. וכשמת רבי ישמעאל היו
 בנות ישראל נושאות קינה ואמרות, בנות
 ישראל אל רבי ישמעאל בכינה. וכן הוא
 אומר (שמואל ב א) בנות ישראל אל שאול
 בכינה: